

šole, v katerih se uči vse, kar je poljedelcem, obrtnikom in rokodelcem v njihovem delu potreba vedeti in znati.

Treba nam je tedaj šol za učenje kmetijstva in rokodelstev. Taki nauki pa se morajo dajati našim ljudem v njih maternem jeziku, ktereza razumejo, zakaj več del ljudstva je prisiljen, prej ko prej si potrebni živež pridobivati, in more tedaj le malo časa svojega življenja obračati na druge reči. Zdrava pamet že sama kaže, da uk tujih jezikov je tu očitna potrata časa, in da ovira napredovanje v potrebni omiki. Čemu bom hodil po ovinkih, ako me naravnost potpelje do zaželenega cilja in konca? Obrtniki in rokodelci hočejo živeti in potrebujejo, da se jim nauk daje na najkrajši poti, — ta pa je materni jezik.

Po taki poti v kmetijskih in obrtnijskih šolah podučena mladež si bode prizadevala napredovati tudi po zapuščeni šoli z branjem dotičnih knjig in časnikov. Tudi s posnemanjem dobrih in bolje izurjenih delavcev ji ne bo težko stalo po prejetem (šolskem teoretičnem) poduku v svojem rokodelstvu napredovati.

Kadar bomo imeli do dobrega izurjenih obrtnikov in rokodelcev domačih, kolikor nam jih je treba, stavim vam, da nihče ne bode več segal po tujih delavcih.

Res zadnji čas je, da se pri nas takih šol osnujemo! Najnovejši časi so našo dosedanjo nevednost do dobrega pokazali, pa tudi dopričali, da je duševna moč kos telesni, in da le obé vkup kaj zamorete.

Slovenec je trdne postave pa prebrisane glave; s pomočjo pripravnega poduka bode kmalu pokazal, da to, kar drugi vedó in znajo, tudi on vé in zná: Zato še enkrat povdarjam: dajte narodu našemu kmetijskih in obrtnijskih šol, pa domačih, ne tujih (kakoršna je sedanja obrtnijska šola, sklenjena z našo realko), da naši fantje morejo v take šole brž stopiti in v maternem jeziku se tega učiti, s čemur si kruh služijo.

Dr. — l.

Kteri jeziki so pri kupčii na Kranjskem najpotrebniši?

Spisal v Bledu „pod lipo“ Jože P—ž.

V kranjski deželi stá pri kupčii na drobno, posebno s kramarskim blagom, slovenski in laški jezik najpotrebniša. Čuda, da ne imenujem nemškega jezika pred laškim; pa vendar je tako. To pa tudi hočem spričati.

Kupčija s kramarskim blagom v kranjski deželi teče večidel na Tominsko, Goriško, Istrijo in v bližnje laške kraje; kramarji na deželi so večidel kmetijski ljudje, in vsak trgovec ljubljanski, če tudi je najhuji nemškutar (žalibog, da nam tacih res ne manjka), mora svoje račune in pisma pri kupčii z gori imenovanimi kraji ali slovensko ali laško pisati. Toliko potrebniši bo pa zdaj laški jezik, ker bo Ljubljana blizo meje laške dežele.

Smešno je videti pri trgovcih (in žalibog tudi pri meni) nemško natisnjene račune, pisane pa v slovenskem jeziku; al kaj se če, ker malo naših kupčijskih pomočnikov slovensko pisati ali brati zná, in tako še zmiraj, kar največ je mogoče, kramarjem, če tudi nemškega ne umejo, nemško pisane račune silimo. In kdo je zopet tega kriv, kakor naše šole, ki so slovenski jezik za duri postavljale. Kdaj neki bo vodja ljubljanske kupčijske šole spoznal, da je treba, da se kupčijski učenci vadijo tudi v slovenskem pravilskem spisji (Geschäftsstyl) in se ga naučijo tako, da morejo račune in druge reči kramarjem pisati po do-

mače. Kakor naši ljudje v kancelijah morejo zahtevati slovenska pisma, tako tudi v štacunah, kamor svoj denar nosijo; saj menda tudi kramarji niso zavoljo štacun na svetu, ampak štacune so za kramarje! Gospod Mahr bi bil vendar to potrebo že lahko davno videl; ako je ni, naj stopi v štacune, da vidi, koliko se tu v nemškem jeziku prodaja; kakoršna pa je beseda pri barantii, takošna, mislimo, mora tudi v pismu biti, sicer ga kramar ne razume in le po samih številkah tava! Realki pa bi svetoval, da bi se tudi laški jezik v nji obligatno učil; to tirjajo naše današnje okoliščine, in mi ne smemo zad ostajati.

Vse to iz lastne skušnje govorim, ker četrtstoletna samostojnost v kupčii me je djansko prepričala, da sta pri naši domači kupčii imenovana dva jezika najpotrebniša; zato še dandanašnji obžalujem, da se nisem v mladosti laškega jezika do dobrega naučil — al jaz nisem tega kriv.

Se vé, da trgovcu je tudi nemški jezik potreben, posebno pri kupovanji in naročevanji blagá iz nemških dežel; al učenja tega jezika ni treba priporočati; saj se nam povsod kot edino izveličavni jezik celó v ljudske šole sili.

Ne tajim tudi, da imamo nektere kramarje, ki jo radi po nemško režejo in tudi nemško pišejo; al kako zmešana in smešna so taka pisma! trgovec, ki tako pismo v roke dobi, včasih vse Svetnike na pomoč kliče, da bi mu pomagali razumeti, kar tak kramarček piše.

Kamor koli tedaj pogledamo, povsod se dandanašnji kaže potreba, da kakor po domače (slovensko) kramarimo, tako tudi kupčijske račune in druga pisma slovensko pišemo. Naši trgovci in njihovi pomočniki pa, če tudi manj, vendar tudi večkrat potrebujejo laškega jezika, kadar imajo z Lahom opraviti. Ker je tedaj za nemški jezik dovolj skrbnjeno, naj se skrbi tudi za slovenskega in laškega.

Šolske stvari.

Šolska sporočila.

8. Letno sporočilo glavne šole v Črnomlju.

Častiti g. Jakob Gros, ravnatelj te glavne šole, je prav na svojem mestu; to nam že kaže spis, ki ga je postavil na čelo svojemu sporočilu. Naslov mu je: „Črtice o pisanji v ljudskih šolah.“ V svesti smo si, da je ž njim vstregel učiteljem vseh ljudskih šol. Še bolj se pa prepričamo o izvrstnosti ravnateljevi, ako opazujemo pregled posamnih nauk, ki se uče v tej glavni šoli. V lanskem pretresovanji črnomaljskega letnega sporočila smo izrekli željo, naj bi se namesti čbe-larstva rajše privzela vinoreja, ki je veliko važnejša za črnomaljski okraj, in glej, letos že nahajamo med navadnimi predmeti glavnih šol in med petjem, sadjorejo in svilorejo tudi vinorejo. Tako je prav! Modri človek rad prejmlje dobre svete, naj mu dohajajo, od kodar koli; kajti prepričan je, da več oči več vidi. Imela je ta šola 5 učiteljev, 389 učencev in učenk v vsakdanji, 254 pa v nedeljski šoli, vseh skupaj toraj 643.

9. Letno sporočilo c. k. glavne šole v Postojni.

„Poezija v ljudskih šolah.“ Ta naslov je sestavku, v čegar prvem delu g. ravnatelj Janez Vesel (Vesnin) razlaga moč, ki jo ima poezija do človeškega srca, v drugem pa odgovarja vprašanju: „ali smé ljudska šola poslužiti se poezije?“ ter priporoča, da bi se na-njo bolj ozirala prihodnja berila, kakor se ta, ki so zdaj v rabi. Tudi nasvetuje, naj bi se jemale v berila pesmi naslednje: pravljice, pripovedke zlasti legende, iz